

Kohtuasi C-304/21

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

12. mai 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

23. aprill 2021

Apellant:

VT

Vastustajad

Ministero dell'Interno

Ministero dell'interno - Dipartimento della Pubblica Sicurezza -
Direzione centrale per le risorse umane

Põhikohtuasja ese

Nõue, et tühistataks või muudetaks – pärast täitmise peatamist – Tribunale amministrativo regionale per il Lazio, sede di Roma (Lazio maakonna halduskohtu Rooma koda, Itaalia, edaspidi „TAR del Lazio“) otsust nr 2672/2020, millega jäeti rahuldamata VT nõue tühistada 2. detsembri 2019. aasta konkursiteade nr 333-B/12H.27.19, millega kuulutati välja kvalifikatsioonil ja katsetel põhinev avalik konkurss 120 komissarikoha täitmiseks riiklikus politseis (Polizia di Stato) (edaspidi „2. detsembri 2019. aasta konkursiteade“), samuti tühistada Ministero dell'Interno (siseministeerium) 13. juuli 2018. aasta dekreet nr 103 (edaspidi „ministri dekreet nr 103/2018“) ja vaikimisi tehtud otsus jätta VT sellest avalikust konkursist kõrvale ning kõik muud nende aktide eelduseks olevad, neid ette valmistavad, nendega seotud või neist tulenevad aktid.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Küsimus, kas seadusandlik dekreet nr 334/2000 on kooskõlas Euroopa õigusnormidega, eriti direktiiviga 2000/78/EÜ, mis keelavad diskrimineerimise vanuse alusel. Selles seadusandlikus dekreedis on riikliku politsei komissari ametinõudeid reguleeritud, kehtestades vastaval avalikul konkursil osalemiseks 30-aastase piirvanuse, välja arvatud mõnel erandjuhul.

ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimus

Kas nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, ELL artiklit 3, ELTL artiklit 10 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 21 tuleb tõlgendada nii, et Itaalia õigusnormid, mis on sätestatud seadusandliku dekreeidi nr 334/2000 hilisemaid muudatusi ja täiendusi sisaldavas redaktsioonis ning siseministeeriumi kehtestatud teisestes õigusallikates ning milles on riikliku politsei teenistusastmestiku komissarikohtade täitmise valikumenetluses osalemiseks ette nähtud 30-aastane piirvanus, on nende ELi õigusnormidega vastuolus?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 21.

Euroopa Liidu lepingu artikkel 3.

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 10.

Euroopa Ülemkogu Helsingi kohtumisel 10.–11. detsembril 1999 eesistujariigi tehtud järeldused, mille punktis 40 on ette nähtud: „*Tööturu reformimisel peaksid liikmesriigid pöörama erilist tähelepanu*“ muu hulgas „*elukestvale õppele ning meeste ja naiste võrdsetele võimalustele*“.

Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ (edaspidi „direktiiv 2000/78/EÜ“); eriti põhjendused 9, 11, 18, 23 ja 25; artikkel 2; artikli 3 lõike 1 punkt a; artikli 4 lõige 1 ja artikli 6 lõige 1.

Viidatud Itaalia õigusnormid

9. juuli 2003. aasta seadusandlik dekreet nr 216 (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 216/2003“); eriti artikkel 2, kus mõisted „*diskrimineerimine*“ ja „*otsene diskrimineerimine*“ on määratletud samamoodi nagu direktiivi 2000/78/EÜ artiklis 2; artikli 3 lõige 1, mis reguleerib seadusandliku dekreeidi kohaldamisala samas sõnastuses nagu direktiiv 2000/78/EÜ; artikkel 3, mille lõiked 3, 4-*bis* ja 6 kordavad direktiivi 2000/78/EÜ artiklite 4 ja 6 sisu.

15. mai 1997. aasta seadus nr 127; eriti artikli 3 lõige 6, milles on sätestatud: „Avaliku sektori asutuste korraldatud konkurssidel osalemiseks ei kehtestata piirvanust, välja arvatud teenistuse iseloomust või asutuse objektiivsetest vajadustest tingitud erandjuhtudel, mis on ette nähtud konkreetse asutuse eeskirjades“.

5. oktoobri 2000. aasta seadusandlik dekreet nr 334 (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 334/2000“). Eriti artikkel 1, milles on nimetatud riikliku politsei teenistusastmed ülenevas järjestuses; artikli 2 lõige 2, mis reguleerib riikliku politsei komissaride ülesandeid järgmiselt: „Kuni vanemkomissari (commissario capo) teenistusastmeni on ametnikel korrakaitseametniku (ufficiale di pubblica sicurezza) ja kriminaalpolitsei ametniku (ufficiale di polizia giudiziaria) staatus. Vastavalt oma teenistusastmele teevad nad sõltumatu otsustamisvõimega ning asjakohast tööpanust andes riikliku politsei ja korrakaitse (Amministrazione della pubblica sicurezza) institutsiooniliste ülesannetega seotud tööd. Lisaks tegelevad nad ka töötajate väljaõppega ning juhendavad ja koolitavad vastavalt oma kvalifikatsioonile riikliku politsei teenistujaid. Need teenistujad teevad otsest koostööd sama teenistusastmestiku kõrgemate astmete teenistujatega ning asendavad neid nende äraolekul või muude takistuste esinemise korral büroode ja üksuste juhtimisel. Kui vanemkomissar on eraldiseisva politseikomissariaadi (Commissariato distaccato di pubblica sicurezza) juhi ametis või asendab teda, täidab ta ka kohaliku korrakaitseorgani (Autorità locale di pubblica sicurezza) volitusi. Samad teenistujad täidavad täie vastutusega oma antud juhiste ja saadud tulemuste eest ka selliseid büroode ja üksuste juhtimise ülesandeid, mis ei kuulu kõrgemas astmes teenistujate ainuvõimusesse, ning juhatavad ja koordineerivad eri struktuuriüksuseid selles büroos, kuhu nad on ametisse määratud. Need ülesanded määratakse kindlaks politsei peadirektori (capo della polizia – direttore generale della pubblica sicurezza) dekreediga, eelistades määrata asekomissare ja komissare vastutavale kohale ning büroodesse või üksustesse, mis täidavad avaliku korra ja julgeolekuga ning territooriumi kontrollimisega seotud ülesandeid, samuti eriosakondadesse ja -üksustesse. Sama dekreediga määratakse kindlaks ka büroode juhtimise ülesanded, mis usaldatakse esmajärjekorras vanemkomissaridele“; artikli 3 lõige 1, milles on sätestatud: „[...] 15. mai 1997. aasta seaduse nr 127 artikli 3 lõike 6 alusel vastu võetud määrusega kehtestatakse konkursil osalemise piirvanus, mis ei tohi olla kõrgem kui 30 eluaastat, välja arvatud eelnimetatud määruses sätestatud erandite korral [...]“. Asjasse puutuvad ka selle artikli 3 lõige 3, mis näeb ette, et kõnealune konkurss sisaldab füüsiliste võimete katset, mille negatiivsest tulemusest võib ka üksi piisata, et valikumenetlusel läbi kukkuda, ja artikli 3 lõige 4, milles on sätestatud: „[k]akskümmend protsenti komissari teenistusastme saamiseks vabadest kohtadest on eraldatud kuni 40-aastastele riikliku politsei teenistujatele, kellel on nõutav õigusteaduste diplom [...]“.

Ministri dekreet nr 103/2018; eriti artikli 3 lõige 1, mis näeb riikliku politsei komissari teenistusastme saamise avalikul konkursil osalemiseks ette 30-aastase piirvanuse.

30. aprilli 1997. aasta seadusandlik dekreet nr 165, mille artiklitega 1 ja 2 määratakse piirvanuseks, mille ületamisel saadetakse riikliku politsei teenistujad vanaduspensionile, 61 eluaastat.

2. detsembri 2019. aasta konkursiteade; eriti artikli 3 lõike 1 punkt d, milles on üldiste osalemistingimuste hulgas sätestatud, et „on saanud 18-aastaseks ja ei ole saanud 30-aastaseks“, milles on aga ka ette nähtud, et seda piirvanust „tõstetakse kuni kolme aasta võrra seoses ajaga, mille kandidaadid on tegelikult sõjaväeteenistuses veetnud“ ja et „riikliku politsei koosseisus olevate teenistujate puhul piirvanust ei arvestata. Siseministeeriumi haldusosakonna koosseisulistel teenistujatel on konkursil osalemise piirvanuseks 35 eluaastat“; artikkel 10, mis vabastab füüsiliste võimete katsest isikud, kes juba on riikliku politsei koosseisus; artikli 11 lõige 4, mis reguleerib füüsiliste võimete katset, mille negatiivsest tulemusest võib ka üksi piisata, et valikumenetlusel läbi kukkuda.

Faktiliste asjaolude ja menetluse lühülevaade

- 1 Apellant VT püüdis selleks ette nähtud telemaatilise menetluse teel registreeruda 2. detsembri 2019. aasta teatega välja kuulutatud konkursile, kuid ebaõnnestunult, sest infosüsteem tuvastas, et ta ei vasta riikliku politsei komissarikohtade saamise konkursil osalemiseks nõutavale maksimaalselt 30-aastasele piirvanusele, mis oli ette nähtud selle konkursiteate artikli 3 lõike 1 punktis d, ministri dekreediga nr 103/2018 artikli 3 lõikes 1 ning seadusandliku dekreediga nr 334/2000 artikli 3 lõikes 1. VT on nimelt sündinud 1988. aastal.
- 2 VT esitas TAR del Laziole (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) kaebuse, ta lubati tingimuslikult konkursile osalema ning ta läbis eelvaliku katsed. Kohtuotsusega nr 2672/2020 jättis see kohus VT kaebuse rahuldamata, leides, et konkursiteates ette nähtud piirvanus on mõistlik piirang ega ole seega vastuolus ei Itaalia põhiseaduse (Costituzione italiana) ega Euroopa õigusnormidega, eriti direktiiviga 2000/78/EÜ, mis keelavad diskrimineerimise ka vanuse alusel.
- 3 Selle kohtuotsuse vaidlustas VT Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu).

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 4 Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) väidab VT, et Itaalia õigusnormid, mis näevad ette 30-aastase piirvanuse, on vastuolus 15. mai 1997. aasta seaduse nr 127 artikliga 3, direktiiviga 2000/78/EÜ, põhiõiguste harta artikliga 21 ja ELTL artikliga 10. Ta väidab, et see vanuse ülempiir kujutab endast põhjendamatut diskrimineerimist, mida eespool viidatud sätted ei luba. Sellega seoses viitab ta 2. detsembri 2019. aasta konkursiteate artikli 3 lõike 1 punktile d, mis näeb – tema väitel järjekordselt põhjendamatult – teatud kandidaatide kategooriatele ette kõrgema piirvanuse, ning viitab ka selle

konkursiteate artiklile 10, mis vabastab füüsiliste võimete katsetest need, kes juba on riikliku politsei koosseisus.

- 5 Siseministeerium palus apellatsioonkaebuse rahuldamata jätta, nõustudes TAR del Lazio kohtuotsuse nr 2672/2020 põhjendustega.

Eelotsusetaotluse põhistuse lühiülevaade

- 6 Consiglio di Statol (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) on kahtlusi, kas seadusandlik dekreet nr 334/2000, ministri dekreet nr 103/2018 ja 2. detsembri 2019. aasta konkursiteade on Euroopa õigusnormidega kooskõlas, kuna tema hinnangul toob kõnealuse 30-aastase piirvanuse kehtestamine kaasa direktiivi 2000/78/EÜ artikli 2 tähenduses diskrimineerimise vanuse alusel, mis ei ole direktiivi artiklite 4 ja 6 kohaselt põhjendatud. See küsimus on põhikohtuasja lahendamiseks oluline, sest kui see vastuolu peaks tuvastatama, saaks VT kõnealusel konkursil osaleda, kuna siis kohaldataks tema suhtes ikkagi seaduse 127/1997 artikli 3 lõiget 6, mis ei näe ette piirvanust, kui mitte arvestada füüsiliste katsete läbimise vajadust.
- 7 Oma argumentide kinnituseks viitab Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) Euroopa Liidu Kohtu praktikale, mis puudutab vanuselist diskrimineerimist politseijõududes ja päästeteenuseid osutavatesse sõjaväeüksustesse teenistusse võtmisel.
- 8 Kõigepealt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et dekreeidi 334/2000 artikli 2 lõike 2 sõnastusest nähtub, et politseikomissari töö seisneb peamiselt juhtimises ja on administratiivne. Selles ametis ei ole ette nähtud täidesaatvaid operatiivülesandeid, mis seega nõuaks eriti suuri füüsilisi võimeid, mis oleks võrreldavad Hispaania riikliku politsei esimese kategooria politseinikult nõutavate võimetega, mida on kirjeldatud Euroopa Kohtu otsuses kohtuasjas C-258/15 ning mida Euroopa Kohus pidas siiski kooskõlaliseks, seda viis aastat kõrgema piirvanuse juures kui käesolevas kohtuasjas.
- 9 Järgmiseks viitab Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas C-416/13, milles leiti, et 30-aastane piirvanus Hispaania kohaliku politsei esimese kategooria teenistusastmesse pääsemisel, kus töö on administratiivne, kuid füüsilise jõuga sekkumine ei ole siiski täielikult välistatud, on ebaproportsionaalne. Seega märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et veel enam on põhjust 30-aastast piirvanust sobimatuks pidada käesoleval juhul, kus sedalaadi sekkumisi riikliku politsei komissari töös tüüpiliselt ei esine.
- 10 Lisaks viitab Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas C-229/08, milles Euroopa Kohus leidis, et direktiivi 2000/78/EÜ artikli 4 lõike 1 kohaselt on tuletõrje tehnilise teenistuse nooremametnike teenistusse võtmisel 30-aastane piirvanus

põhjendatud, kuna nende töö tegemiseks on vaja eriti suurt füüsilist võimekust, millele ei saa pärast 45. eluaasta täitumist enam kindel olla.

- 11 Seda kohtupraktikat silmas pidades märgib Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), et kõnealune 30-aastane piirvanus on ebaproportsionaalne, ning seda ka seadusandliku dekreeedi nr 334/2000 artikli 3 lõike 3 ja lõike 4 seisukohast. Esiteks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kui puuduvad sellised vajadused, nagu olid kõne all kohtuasjas C-258/15 tehtud otsuses, siis tuleb kehtestatud füüsiliste võimete katseid, mille negatiivse tulemuse korral jäetakse kandidaat konkursist kõrvale, pidada igatahes piisavaks, et tagada nõuetekohase teenistuse võimalus. Seadusandliku dekreeedi artikli 3 lõikes 4 sätestatud reservatsioonist, mille kohaselt pääsevad riikliku politsei koosseisus olevad teenistujad komissari ametikohale ka vanemas eas, nähtub teiselt, et 40-aastane algvanus ei ole riikliku politsei komissari ülesannetega täiesti kokkusobimatu.
- 12 Viimaks meenutab Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), et 30. aprilli 1997. aasta seadusandliku dekreeedi nr 165 artiklite 1 ja 2 kohaselt on vanus, millest alates saadetakse riikliku politsei töötajad vanaduspensionile, 61 eluaastat. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tagab see pensioniea piir piisava pensionieelse teenistusaja isegi neile, kelle teenistuskäik algab pärast 30. eluaastat.